

การศึกษาการจัดกระบวนการเรียนรู้เสริมสร้างความเข้มแข็งของกองทุนชุมชน ห้วยทรายขาว ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่ป๋นหลวง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดกระบวนการเรียนรู้เสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน และศึกษาการบริหารจัดการกองทุนในหมู่บ้าน โดยมีขั้นตอนการวิจัย คือ 1) การศึกษาบริบทของชุมชน ใช้ข้อมูลทุติยภูมิของมูลนิธิโครงการหลวง 2) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานครัวเรือนใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างไปสอบถามประชากรกลุ่มเป้าหมาย 22 ครัวเรือน 3) การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยใช้เทคนิคกระบวนการระดมพลังอย่างสร้างสรรค์ (Appreciation-Influence-Control: A.I.C) ซึ่งมี 3 ขั้นตอน คือ การวิเคราะห์ตนเอง การวิเคราะห์ชุมชน และการเรียนรู้ชุมชนผ่านประสบการณ์ โดยใช้กิจกรรม คือ การจัดเวทีชุมชน และการจัดการศึกษาดูงาน โดยมีการใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างไปสอบถามประชากรกลุ่มเป้าหมาย 22 ครัวเรือน และประเมินผลโดยใช้ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (weight mean score:WMS)

ผลการศึกษาด้านบริบทของชุมชนพบว่า ชุมชนบ้านห้วยทรายขาว เป็นชาวเขาเผ่ามูเซอแดง อพยพมาตั้งถิ่นฐานตั้งแต่ปี 2535 อยู่ภายใต้การดูแลของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่ป๋นหลวง ตั้งแต่ปี 2541 พื้นที่เป็นเทือกเขาสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 1,100 เมตร อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี 24 องศาเซลเซียส รายได้หลักของครัวเรือนมาจากการผลิตผักเมืองหนาว ผลการศึกษาด้านข้อมูลพื้นฐานครัวเรือนพบว่า 63.64% ของประชากรกลุ่มเป้าหมาย ไม่ได้รับการศึกษามากกว่าประถมศึกษาอยู่ในวัยแรงงาน (15-60 ปี) 53.47% และ 54.55% ของประชากร มีที่ดินทำกิน 10-20 ไร่ ทำให้มีรายได้เฉลี่ย 79,863.64 บาท ต่อครัวเรือนต่อปี รายจ่ายเฉลี่ย 69,218.18 บาทต่อครัวเรือนต่อปี (46.81% เป็นค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และ 21.28% เป็นค่าใช้จ่ายเพื่อทำการเกษตร) มีหนี้สินครัวเรือนเฉลี่ย 18,789.47 บาทต่อครัวเรือนต่อปี ผลการศึกษาด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ในส่วนของการวิเคราะห์ตนเองพบว่า 63.64% ของประชากรที่ศึกษามีรายจ่ายรวมกับหนี้สินมากกว่ารายได้รวมกับเงินออม ประชากรยังคงรักษาวัฒนธรรม ประเพณีของชาวเขาเผ่ามูเซอ

แดง มีการกำหนดกฎเกณฑ์การอยู่ร่วมกัน มีความร่วมมือในการจัดตั้งกลุ่มกองทุน การทำโครงการอนุรักษ์ป่าชุมชน ทุกครัวเรือนเป็นสมาชิกกองทุนธนาคารข้าว สมาชิกกองทุนมีความคาดหวังว่าอยากให้กองทุนมีเงินหมุนเวียนมากขึ้น และช่วยเหลือสมาชิกเมื่อเกิดความขาดแคลน รวมทั้งหน่วยงานของรัฐมาให้ความรู้ด้านการบริหารกองทุน ในส่วนของการวิเคราะห์ชุมชนพบว่าผลสรุปจากการระดมความคิดเห็น ประชากรเห็นว่าควรมีการพัฒนาการบริหารงาน ของคณะกรรมการหมู่บ้านให้มีความเข้มแข็ง ส่งเสริมการลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน เช่นการปลูกผัก เลี้ยงปลา เลี้ยงสุกร ไร่บริโภคเอง ในส่วนของการเรียนรู้ชุมชนผ่านประสบการณ์พบว่า กองทุนชุมชน 7 กองทุนได้ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิก โดยพิจารณาจากสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เช่น มีบ้านที่ปลูกแบบถาวรมากขึ้น มีรถจักรยานยนต์ทุกครัวเรือน และมีเงินสะสมในกองทุนมากขึ้น จากเดิม 109,860 บาทในปี 2548 เป็น 161,200 บาทในปี 2550 ประชากรคาดหวังว่าการเพิ่มขึ้นของเงินกองทุน อันจะนำมาสู่ผลตอบแทนมากขึ้นในรูปของเงินปันผล ด้านการบริหารจัดการกองทุนในหมู่บ้าน พบว่ากองทุนธนาคารข้าวสมาชิกสามารถนำเงินไปแก้ปัญหาได้ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.95) กองทุนสหกรณ์ร้านค้ามีผลให้สมาชิกมีความซื่อสัตย์ในการชำระเงินคืน (ค่าเฉลี่ย 2.47) กองทุนปื๊ยและเมล็ดพันธุ์มีผลลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน (ค่าเฉลี่ย 2.64) กองทุนหมู่บ้านสมาชิกมีผลให้นำเงินไปแก้ปัญหาได้ (ค่าเฉลี่ย 2.37) กองทุนกลุ่มแม่บ้านมีผลด้านการรวมกลุ่มเข้าร่วมกิจกรรม (ค่าเฉลี่ย 2.47) กองทุนกลุ่มออมทรัพย์มีผลให้กรรมการมีความโปร่งใส รับผิดชอบ (ค่าเฉลี่ย 2.40) และกองทุนคริสตจักรมีผลด้านการมีส่วนร่วมของกรรมการและสมาชิกในการประชุมอย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 2.56)

The study on learning process to enhance the community's strength of the Huaysaikao Community Fund was carried out to investigate learning process and management of community's fund. The processes of study were 1) context of the community which was investigated through the secondary data of the Royal Project Foundation. 2) background information of the population in this study which was collected by the structural interview 3) learning process for the community which was conducted by the A.I.C. technique (Appreciation-Influence-Control) with 3 consecutive steps: self analysis, community analysis and learning through experience. The steps were done in Community Forum, excursions in the area, structural interview from 22 households and the results were analyzed by weighed mean score.

The results in the context showed that Huaysaikao community was Red Lahu that migrated to the area since 1992 and was under the Maepoonluang Royal Project Development Center since 1998. This hilly area was 1,100 m MSL with an average temperature of 24°C. The main income of the households was generated from temperate vegetable production. The results from background information showed that 63.64% of the population did not attend formal education. Ratio of working population (15-60 years old) was 53.47%, and 54.55% of the population had 10-20 rais (1,600 m²) for cultivation. Each household had an annual income of 79,863.64 baht and an annual expense of 69,218.18 baht (46.81% were family expense and 21.28% were agricultural expense). Household debt was 18,789.47 baht/year. Results from the participatory learning process showed that 63.64% of the population was in debt which was more than income and saving. The Red Lahu there maintained their unique culture and tradition. This

made the community have a common understanding in living together, cooperation in fund raising, and community forest conservation. Each household was a member of rice bank fund. The members of 7 community funds expected more current cash, some cash to elevate member during hard time and government agencies to extend knowledge and experience in fund administration. In community analysis, results from brain-storming showed that there were some needs in the development of administration, strengthening of village community committee and reduction of family expense such as activities in backyard vegetable production, fish culture and pig raising. In learning through experience, the results showed that 7 community funds had exploited benefit to members in for a better living condition such as more permanent housing materials, motorcycle for each household and more money deposit in the funds from 109,860 baht in 2005 to 161,200 baht in 2007. People expected more fund raising which means more return to the members. Community fund administration as investigated by structural interview showed that rice bank fund could generate money to elevate hard time with the weighed mean scores of 2.95; cooperative shop fund could provoke members to honestly return of debt with the weighed mean scores of 2.47; fertilizer and seed fund could reduce family expense with the weighed mean scores of 2.64; village fund could generate money to elevate hard time with the weighed mean scores of 2.37; housewife fund was outstanding at member participation with the weighed mean scores of 2.47; saving fund could provoke members on transparent management and responsibility with the weighed mean scores of 2.40; and christian fund involved regular committee and member meetings with the weighed mean scores of 2.56.